

STUDI
HAG
OBER

NIVERENN

5

GOANV 1938

DASTUMADENN DRIMIZIEK

S T U D I H A G O B E R
- - - - -

— Dastumadenn drimiziek —

R e n e r i e n : An Ao. beleg Lociz Ar Floc'h
Institution St-Joseph - Lannion

An Ao. beleg Per Yann Nedeleg
Grand Séminaire de Quimper

Evit kemer koumanant (8 lur ar 4 niverenn)
kas d'an Ao.Nedeleg - Kont-red 193.17 Nantes

+ + + + +

TAOLENN AR BEMPVET NIVERENN :

Kanenn Speredel Sant Yann ar Groaz - p. 1-13
Levriou ar Bibl - p.14-20
Psalmou troet (11-16) - p.21-27
A-dreuz lenn : "Troelennou Glas" - p.28-29
Notenn diwarbenn oberou Camille Jullian - p.30-32
Follenn-c'heriadur, evit ar gerioù diaes

†×†×†×†×†×†×†×†×†×†

KANENN SPEREDEL

SANT YANN AR GROAZ

Ar ganenn-mañ holl-vrudet, unan eus mein priziusa al lennegez kristen, a zo bet skrivet gant Sant Yann ar Groaz (1) er bloaveziou 1577 - 1578, a-gevret gant teir pe beder all, e-pad ma oa toullbac'het e Toledo, evit servij an Aotrou Doue. He zroet hon eus o c'houzout pegen diaes eo trei eur barzoneg bennak en n'eus forz pe yez, dre ma kouez bepred heson^{*} ar moueziadennoù, ha luf ar skeudennou ijinet. O klask evelato rei eun tañva eus kaerder ar barzoneg-mañ, hon eus kemeret e brezoneg an troiou-lavar a gavemp ar barzoniusa^{*}, ar galloudusa, en eur heulia koulskoude an destenn a-dost.

Goude ma n'he gwelomp nemet a-dreuz eun troadur^{*}, e chom atao kanenn Sant Yann ar Groaz hini levez e karantez an Aotrou Doue, ken talvoudek bepred evit buhez ar galon. Evit gwir a-us d'imp emañ ar stad speredel skeudennet amañ, evel eun heol re lugernus evit beza sellet a-dal. Mat eo evidomp bepred beza tizet gant he lugern: ne vevomp nemet dindan sklerijenn an heol; e-lec'h n'eus ket anezañ, e chomer difiñv, en noz hag er yenijenn.

Diou bazenn a zegas daved Doue: an dinamded hag ar boan. Ne oa ket awalc'h da Sant Yann ar Groaz beza dilezet traou an danvez ha plijadur ar bed o vont en urz ar C'harmez. Evel eur gurunenn d'e emziouer^{*}, e oa ret d'ezañ gouzañv an heskinerez^{*}. Stourmadou an dud gant o berrwelerez a serras, war an hini na glaske nemet muioc'h a santelez en e Urz, al logell^{*}-se dic'houlou hag amaer^{*}, lec'h ma vevas eur bloavez, prizoniet, gant ar boued an distera. Nemet di e oa bet bleniet gant Doue evit ma c'hellfe pignat gant ar bazenn diweza. Eno e kavas Mestr e galon hag al levez e deus desrevellet en e Ganenn. Pa seblante beza kollet pep tra, en doa kavet. Tizet en doa barr uhela an unvaniez kevrinus^{*}, an eured speredel, eured ar Galon gant he Doue.

Skrivet en deus ivez Sant Yann ar Groaz eun diskleriadur d'e varzoneg. Diwar an displegadur-se hon eus aozet an notennoù a gavot da c'houde.

Sant Yann ar Groaz (1542 - 1591), ganet e Fontiberos (Kastilh-goz) a voe degemeret en Urz Karmez wardro e ugent vloaz; da heul Santez Tereza (he zad kovesour e voe epad 5 bloaz), e poanias evit adreolia e Urz. Lakaet eo bet gant Pius an XI^{vet} e renk Doktored an Iliz.

DIVIZ AR GALON HAG HE FRIED.

Ar Galon. 1. Pelec'h out aet da guz,
â Gariad, ouz va lezel da ouela?
Evel ar c'hero ez out tec'het
Coude beza va gloazet.
Er-maez cun aet da grial war da lerc'h, met pell e oas.

2. Mesaerien, pa 'z eot c'houi
Du-hont, dre ho koudoriou, d'an nec'h,
Pa zegouezo ganeoc'h gwelout
An hini a garan 'muia,
Livirit d'ezañ e tizerian* er boan hag e varvan.

3. 'Met evit klask va c'harantez
Ez in war raok dre venez ha traoñienn,
Hep kutuilh ar bleuñv,
Hep krena rak loen,
Hag e treizin zoken kreñvlec'hioù hag harzou.

4. O koadier, o strouez,
Gwriziennet gant dorn va c'hariad!
Pradad glasveziou,
Steredennet holl a vleuniou,
Livirit d'in hag en ho touez eo tremenet?

Ar C'hrouadurioù.

5. En eur skuilha mil koantiri
E tremenas buan er c'headou-mañ,
Hag o para warno e sellou,
Netra nemet gant sked e zremm
E wiskas anezo gant kened.

Ar Galon. 6. Siouaz! piou a c'hello va farea?
Paouez, 'n em ro raktal evit mat!
Mar plij, na zegas ken d'in
Hiviziken a gannaded:
Hini ebet ne oar diskleria d'in ar pezh a c'houlan.

7. Ha kement ene digabestr
A lavar ac'hanout mil braventez d'in,
Holl e wasaont va gouli;
Hag e choman war vervel
Gant n'ouzon petra a hiboudont bepred.
8. Met penaos e chomez-te,
O va buhez, hep beva lec'h m'emañ da vuhez,
Pa 'z eo awalc'h evit da laza
Ar birou a diz da galon
Eus ar sonjou ganet ennout eus da gariad?
9. Perak eta ec'h eus gouliet
Ar galon-se n'ac'h eus ket pareet?
Peogwir ez poa ha laeret,
Perak ec'h eus he lezet
Hep kas ganit da laeradenn?
10. Distan va hiraez,
Hini ebet ne oar hen ober.
R'az kwelo va daoulagad,
Te hag a vez o goulou;
Evidout hepken e fell d'in o devout.
11. Feunteun sklinton,
E-mesk da lugerniou arc'hantek,
Mar en em ziskouezfe trumm
An daoulagad klasket
Am eus em c'hreiz o damskeudenn?
12. Pella-i, muia karet,
Peogwir e kemeran va nij.

Ar Fried

Distro, va c'houlm,

Peogwir ar c'haro gloazet
En em ziskouez war an uhel,
En aezenn da nij, o tañva ar freskder.

- Ar Galon. 13. Em c'hariad em eus ar menezioù,
An traoniennou didud ha koadek,
An inizi marzus^x,
An dourredennou taranus^x,
Hiboud an aezennou flour,
14. An noz leun a ziskuiz
Pa ziwan kannder^x tarz an deiz,
Ar c'henson^x sioul,
An digenvez^x skeltr^x,
Ar pred a ziskuiz o kreski karantez.
15. Hon gwele hollvleuniet
Kenstrollet gant keviou leoned,
soubet el liou ruz-mouk,
kempennet gant ar peoc'h,
'Zo kurunet gant mil skoued aour.
16. O tonet war da roudou,
E red-dired en o hentou merc'hed yaouank.
Pa sko al luc'hedenn,
Diwar ar gwin balzamet
E sav eur frond doueel.
17. Er c'hao^x kuzet
Em eus evet eus va C'hariad; o tont er-maez,
Eus an holl gompezenn
N'anavezen netra ken,
Ma kollis an tropell^x a heulien betek-hen.
18. Eno e tigoras d'in e galon,
Enc e teskas d'in ar ouiziegez saourusa;
Ha me 'roas dezañ, gwirion,
Holl ar pezh ez oun, hep mirout netra:
Enc en deus bet va le: pried e vin d'ezañ.

19. Gwestlet em eus d'ezañ
Va ene ha va holl beadra.
N'em eus ken tropell da vaesa,
N'em eus ken nemet eul labour:
Karout eo bremañ va holl ober.
20. Er prad boutin, diwar vremañ,
Pa ne vin gwelet na kavet gant den,
E lavarot 'm eus 'n em gollet;
O veza holl d'ar garantez
Em eus divizet koll...hag em eus gounezet.
21. Gant bleuniou hag emrodez*
Dibabet er mintiniou fresk
E raimp garlanteziou,
Bleuñv digoret ez karantez,
A vo staget gant eur vlevenn d'in.
22. Gant ar vlevenn-se nemetken
Ac'h eus gwelet o nijelli war va choug,
Ac'h eus arvestet war va choug,
Hag out chomet hualet ganti.
Gant unan eus va daoulagad ac'h eus neuze 'n em c'hloazet.
23. Pa bare warnoun da sellou
E kizellent ennoun da gened:
Da garantez evidoun a greske,
Ma c'houneze va daoulagad
Gallout azeuli* 'pez a welent ennout.
24. Na ra ken fae warnoun.
Ma 'c'h eus gwelet ennoun liou gell*
E c'hellez arvesti bremañ va c'hened,
Dre ma 'c'h eus sellet ouzin diagent
O lezel ennoun braventez ha kaerder.

25. Marz ouz al lern,
(Peogwir emañ e bleuñv hon gwinienn),
Keit ha ma rin eur boked roz,
Ma vimp unanet evel eur framn.
Arabat da zen en em ziskouez war ar run.

26. Chom hualet, avel-sterenn varvus;
Deus, avel greisteiz, atizerez karantez,
C'houez war va liorz
'Vit ma skuilho e frondou:
Ar muia-karet 'n em vevo neuze e-touez ar bleuñv.

Ar Fried. 27. Digoret eo d'ar Bried
Al liorz brao c'hoantaet;
Hervez he c'hoant e tiskuiz
Pleget he gouzoug
Dousik, war divrec'h he c'hariad.

28. Ouz troad an avalenn
Ez out deuet da veza va fried,
Rak eno 'm eus roet d'it va dorn.
Ya, adsavet out bet
E-lec'h ma voe gwallet da vamm.

29. Evnedigou skañv,
Leoned, kirvi, demmed lammer,
Menezioù, nantou*, ha riblou,
Doureier, avelioù, taniou
Ha spontou nozveziou digousk,

30. Dre an telennoù plijus,
Ha kan ar morwrazez*, m'hoc'h asped
Da lakaat dalc'h war ho kounnar,
Hep dont da dremen a-rez d'ar voger,
'Vit m'he devo ar Bried eur c'housked siouloc'h.

Ar Galon. 31. O koantennou Juda,

E-pad ma nijo c'houez ar goularz^x
Er bleuniou hag er rozennou,
Chomit er rakkêriou,
Na stokit ket ouz hon treuziou.

32. Kae da guz, o kariad,

Ra baro da sell war ar menezioù,
Met na lavar netra;
Ha sell c'hoaz ouz mignonezed
An hini a gerz dro inizi^x marzus^x.

Ar Fried. 33. Ar goulmig wenn

A zo addeuet en arc'h gant he bod.
Setu an durzunell
He deus kavet he mignon karet
War lez^x ar riblou glas.

34. El lec'h distro he deus bevet

Hag en dizarempred he deus aozet he neiz bremañ;
Hag en dizarempred eo bleniet
Gant he muia-karet e-unan penn,
Heñ ivez tizet en distro gant ar garantez.

Ar Galon. 35. Tridomp, va muia-karet,

Deomp d'en em welout e sked da gened,
War ar menez pe ar run,
Lec'h ma tiver an dour glan.
En em sañkomp en dounderioù.

36. Raktal hon devo digor

Betek ar c'heviou-maen an uhela,
A zo ehomet kuzet kloz;
Hag ez aimp enno
Hag e c'hellimp tañva gwin greunadez.

37. Eno e tiskouezi d'in
Ar pezh a zo bet pal va ene.
Raktal ez adroñ d'in
Eno, te, va buhez,
Ar pezh az poa roet d'in eun deiz all,

38. C'houezadenn ar Spered,
Kan an eostig kuñv,
Ar brouskoadou hag o braventez,
E-pad an noz digoc'henn,
Ar flamm a losk hep ober poan.

39. O sellout ne oa den ebet.
Aminadab n'en em ziskoueze ken;
An arsailherien a ziskuize;
Ar varc'hegerien ivez,
O welout an douriou, 'ziskenne d'o zañva.

ooo...ooo...ooo

Steuenn ha diskleriadur ar Ganenn.

Ar "Ganenn Speredel" a zo anezi heul eur barzoneg all "An Noz Teñval", ma tispleg Sant Yann ar Groaz stadou kenta an ene. Pa grog unan bennak da glask an Aotrou Doue, e sant da genta evitañ eur garantez dous ha plijus. Met dont a ra an enkrez d'ar galon gant an aon na gollfe an Hini a zo bremañ eviti pep tra, pep kaerder. Ankeniet eo o welout Doue ken santel hag hi ken fall ha ken direiz. Ken pell eo ivez diouz Doue, disrannet eo bremañ diouz an Hini a c'hell hepken he gwalc'ha: mall he deus d'e berc'henna gant ar welidigez dremm ouz dremm er Baradoz.

Ar garantez hiraezus-se eo ar pezh a zo displeget da genta er "Ganenn Speredel". Kemer a ra an 11 poz kenta. Neuze respont Doue d'ar Galon a ro d'ezi promesa dimezi: ar 15 poz warlerc'h a zalc'h he meuleudi. Hag an trede lodenn, poz 27 - 39, a gan an eured speredel, an unaniez leun gant Doue.

Poz 1. Hoalet eo ar Galon gant ar Verb, Mab Doue; c'hoantaat a ra beza unanet gant he Fried, en eeunwelidigez^x an neñv. Merzeriet eo gant he gloaz p'eo ret d'ezi chom pell dioutañ war an douar.

Poz 2. Kas a ra neuze d'e gaout he fedennoù hag he c'hoantaennoù, mesaerien hag a yelo betek lein ar menez.

Poz 3. N'eo ket awalc'h pedi; dao^x eo d'ezi klask, pleustri gant ar vuhez arvestus^x hag ar vuhez oberiat^x, da lavarout eo lakaat he spered da gompren Doue ha kement tra en deus graet, klask reizha pep tra en-dro d'imp hervez e youl. Ar fazi eo karout traoù ar bed evito o-unan, hag heul tentadurioù an diaoul. Ne vo ket hoalet ganto.

Poz 4. Pep krouadur a hañval d'ezi beza eur meleziour lec'h en em ziskouez an Aotrou Doue. N'eo ket kristen strisaat sellad hon gouiziegezh. Dleet eo d'imp klask Doue e pep tra, ha goulenn digant pep boud^x, ha digant ar bed holl penaos int e skeudennoù.

Da genta e par daoulagad ar Galon war ar c'hrouadurioù dispered.

Poz 5. Aterset^x, e tiskuliont d'ezi furnez ar C'hrouer ha menoz ar Grouadelezh divizet en abeg d'ar Verb enkorfet^x; war eun dro e tisplegont d'ezi gwirionezioù naturel ha dreistnaturel.

Poz 6. Seul vui ez anav-hi Doue, seul vui e kresk enni c'hoant d'e welout. N'eo ket awalc'h sellout ouz an damskeudenn hepken.

Poz 7. Setu bremañ ar grouadurien speredek ivez, tud hag Aelez digabestr e gras Doue, a gomz anezañ oc'h hiboudi ar pezh a zo dilavarus. Gloazet e oa ar Galon; goullet doun eo bremañ betek mervel.

Poz 8. C'hoant he deus mervel. Da genta, tamall a ra d'he buhez chom ganti.

Pozioù 9 & 10. Ha goude-se e rebech d'he muia-karet beza he gloazet hep en em rei d'ezi gant ar welidigezh.

Poz 11. Erfin, rebech a ra d'ar feiz beza ar ouel a c'holo dremm he c'hariad.

Poz 12. Setu respont an Aotrou Doue. E zaoulagad en em ziskouez gant kement a nerz ma 'z eo bamez^x ar Galon ha ma nij ermaez anezi hec'h-unan. Hep gallout gouzañv an daoulagad-se, e c'houlenn digant he muia-karet o fellaat.

Distro, va c'houlm, a lavar-Heñ; na chom ket semplet. Ar pezh ac'h eus santet, n'eo ket gwelidigez an neñv, met hepken stok an hini a zeu, galvet gant da garantez.

Poz 13. En digenvez^x e klev ar Galon mil kened he muia-karet. Ennañ e kav an diskviz gortozet (traoniennou didud), sklaerdèriou dianav ha boemus^x (an inizi), ar galloud hag an nerz (dourredennou), eun douster, eun dudi speredel dispar (hiboud flour an aezennou).

Poz 14. An diskviz gwirion, ar sklerijenn doueel, kenson^x ar furnez, dieubidigez diouz an droug gant leunder ar mad, ar garantez.

Poz 15. Bremañ emañ ar Galon unanet gant he c'hariad, difennet eo gant e vertuziou, kreñv hag asur evel leoned en o c'heviou. Ruz-mouk eo ar garantez prest bepred d'ar sakrifis, leun a becc'h, pinvidikaet gant pep seurt donezon ha nerz.

Poz 16. Meuleudi ar c'hariad. D'e gavout e teu an eneoù war hent ar barfeted. E zonedigez evel eul luc'hedenn a zo eun eienenn^x a garantez vezvus.

Poz 17. O 'n em sanko e dounder karantez Doue, ne oar ken an ene netra eus ar bed: dilezet eo pep tra, nemet plijadur ar c'hariad, ha dilezet eo tropell dibarfeteriou an ene, an heug, an doñjer, an divlaz e servij an Aotrou.

Poz 18 & 19. An hini karet a zegas e denzorioù kuz. D'he zro ar Galon a ro kement tra ez eo, ha kement he deus. N'he deus ken tropell da vaesa, na c'hoantou, na plijadurioù d'ezhi hec'h unan.

Poz 20. Rei a ra da c'houzout d'an holl he deus kavet pep tra pa hanvade koll.

Poz 21. Kaeraet gant ar vertuziou he deus resevet digant he c'hariad, ec'h aczo garlantezioù, oberennou santel (bleunioù) a vo staget holl war eun neudenn, ar vlevenn, ar garantez, liamm hag ere holl luskou an ene.

Poz 22. Karantez glan ha kreñv awalc'h evit prizonia Doue.

Poz 23. Karantez enskuilhet gant ar c'hariad e-unan, eur blijadur eo d'ar Galon hen embann. War gont an hini karet e tle beza lakaet kement tra vat 'zo bet graet ganti.

Poz 24. Betek ar penn pella e kas ar Galon he hardister. Gwechall e oa enni viloni ar pec'hed, nammou ha reuzeudigeziou an natur (al liou gell). Bremañ he deus chadennet Doue gant an donezonou roet d'ezi gantañ e-unan, hag e c'hell c'hoantaat eun darempred diharz.

Poz 25. Tentadurieu an diacul, strafuilh ar bed, setu al lern a zo da bellaat evit ma c'hell bleunia an holl vertuziou: neuze en em roio ar Galon a-bez hep na zeuio netra da herzel.

Poz 26. Digant ar Spered Santel e teuo d'ezi an oberenn barfet-se; heñ eo an avel greisteiz oc'h atiza karantez.

Poz 27. Pellaet eo al lern hag an avel varvus, deuet eo ar Spered Glan o terei^x ar pezh a c'hoantae ar Galon: unvaniez doun an eured speredel o treuzneuzia^x an ene. Setu aze respont an hini karet.

Poz 28. Ha bremañ e kompreno an ene en e zouna mister ar Groaz gant he froueziou evit Mab-den. Gant ar Groaz (an avalenn), en deus Jezuz dasprenet an dud: frouez an aberz-se eo an unvaniez gantañ. Evel m' he doa Eva kollet glanded gras Doue ouz troad an avalenn, gant ar c'hoad ivez omp bet adsavet.

Poz 29 & 30. Galloudou-santout, faltaziennou (evnedigou skañv), c'hoantegeziou, taeroni, drouk-youl ha nec'hamant a zo lakaet bremañ da devel. Kompezet eo an ene: ennañ netra direiz hag a vefe re, evel menezioù, pe re nebeut, evel nantou. Tavet eo al luskou diabarz: doureier, avelioù hag all; n'eus ken ennañ nemet son plijus an telennou, eur c'han ken hoalus ha hini ar morwrazez^x.

Poz 31. Ne c'houlenn ken ar Bried nemet ar peoc'h-se digant galloudou izel an ene e ra anezo koantennou Juda. Chomit er rakkêriou hep dont da strafuilha al lodenn uhela a saour an unvaniez gant Doue. War an douar-mañ, en abeg da wanded ha da zinerzder hon natur gwallet

gant ar pec'hed n'hellomp ket war eun dro beza tennet ez leun ouz Doue ha prederia ouz traou ar bed. Er Baradoz goude adsavidigez ar c'horfou ne vo ket evelse. Kement galloudez a zo en ene a c'hello en em zispaka da vat hep noazout tamm ebet ouz gwelidigez Doue. Kavout a raio zoken hon c'harantez muioc'h c'hoaz a grefvder gant oberennou hon holl c'halloudeziou en unaniez hon natur adsavet beo. Ne vimp ket en neñvou difiñv hag hep santerez evel ar Sent war an douar pa vezont goursavet, sachet holl daved Doue. Jezuz, evitañ da welout bepred e Dad dremm ouz dremm, ne golle tamm ebet skiant na santerez eus traou ar bed; ober a rae e-touez an dud evel na ne vije bet o prederia nemet gant se.

Poz 32. Goulenn ar Galon a'an Aotrou Doue dont enni. Kae da guz, o kariad, e lec'h douna va diabarz. Sell ouz lodenn uhela va ene, meiz* ha youl (meneziou an ene), met na lavar netra d'al lodenn izela: n'hall ket ar faltazi da gompren. Sell avat ouz strollad ar vertuzioug, mignonezed d'an hini he deus kavet ar Bried da sklerijenn ha da garantez varzus.

Poz 33. Rei a ra ar Bried d'ar Galon glan, d'ar goulmig wenn, ar goudor c'hoantaet.

Poz 34. Evit heza en em zioueret ha klasket Doue hepken, e kav bremañ diskuiz ha didrubuilh an neiz. Plijet he deus d'he Bried p'he deus dilezet pep tra evit e garout hepken.

Poz 35. "Bezomp an eil d'egile", a respont ar Galon. Ro d'in en em welout: ra vin sellet ganit, ha ra verzin da sklerijenn glan evel an dour, uhel evel eur menez pa laka d'az anaout da-unan, uhel evel eur run pa ro anaout da c'hloar e meleour ar c'hrouaduriou. Mar en deus an ene tabudou ar bed (poz 20), ne glaske ket en em zispartia diouz kudennou an douar, na beva amañ evel eun estren, met kavout en Doue eur furnez suroc'h ha gallout barn pep tra gant e sklerijenn dreist.

Poz 36. Kompren a raio misteriou uhela Jezuz-Krist, chomet kuzet eviti betek-hen, hag e tanvao an dousteriou klozet enno.

Poz 37. Neuze ec'h adkavo ar Galon ar garantez hag ar burentez klok en doa roet an Aotrou Doue da Adam, ar beurnaeted he doa resevet hec'h-unan eun deiz all, en deiz ar vadiziant.

Poz 38. Oberenn ar Spered Glan eo ar burentez-se a laka enni eur c'han a levenez (kan an eostig kuñv), a roio d'ezi gouiziegez reiz ar c'hrouadurioù (ar brouskoadou hag o braventez). N'eo ket eeunwelerez ar Baradoz a zo dizoloet d'ezi, n'eo nemet eun arvesterez kuz ha teñval eus bezañs Doue gant ar c'hras, merzidigez sioul ha digoumoul evelato evelato evel eun nozvez digo-c'henn. Ha diwar an arvesterez-se e flamm ar garantez a losk hep ober poan.

Poz 39. An unvaniez tañvaet gant an ene, anaoudegez ha karantez dreist, ne zeue netra d'he strafuilha. Aminadab, an diaoul enebour, n'en em ziskoueze ken. Ar c'hoantegeziou n'arsailhent ken. Ar galloudegeziou-santout o-unan a oa dalc'het, ha betek enno e tilamme eun dra bennak eus plijadurioù ar rann uhela.

000000000000000000

LE V R I O U A R B I B L

AR BIBL . Hec'h anoiou.

"Bibl" a anvomp dastumad hol levriou sakr.

Eus ar gresianeg eo deuet ar ger "Bibl", diwar τα βιβλια hag a dalvez kement ha levriou. Abred ez implijas ilizou kristen ar Sav-Heol ar ger τα βιβλια da envel strollad al levriou sakr. Gant ilizou latin ar C'hornog e voe degemeret ar ger-se, nemet distreset e voe, o tonet da veza gwregel unan "Biblia-ae". Diwar ar stumm latin-se eo bet amprestet gant ar yezou europek a-vremañ. (1)

Ma oa mat al liester τα βιβλια, kalz gwelloc'h eo an unander "Bibl", dre ma verk unaniez holl levriou an Testamant koz hag an hini nevez.

Ar Juzevien a rae תורה, Tôrah, Lezenn, eus o levriou sakr, daoust d'ar ger-se talvezout kentoc'h evit ar Pemplevr kenta hepken. Lavarout a raent ivez "Al lezenn hag an diouganerien".

Hor Salver a wélomp alies war e vuzellou ar ger troet gant an Avielou-rien ἡ γραφή, ar Skritur (implijet ivez meur a wech gant Sant Paol). Ha bepred eo bet graet abaoe gant an ano-se a Skritur Sakr.

Gant al Latined eo bet skignet an termen "Testamant koz ha nevez". N'eo ket avat ar ger Testamant da gemer en e ster boutin, dre ma anv amañ ar c'hevredadur divizet etre Doue ha Mab-den. An Testamant koz a zo anezañ an emgleo prometet gant an Aotrou Doue da Abraham ha d'an Uheldadou, ha sinet war Venez. Sinaï etre Doue ha Moizez, hemañ oc'h ober evit an Israeliz. Al levriou lakaet dindan an ano a Destamant koz a zo eta ar skrid-emgleo e-unan, al Lezenn skrivet gant Moizez hag al levriou karget da zegas soñj d'an Israeliz eus an darvoud-se. An Testamant nevez a dalvez da verka ar c'hevredadur nevez ha peurbadus sinet diouz eun tu gant gwad Jezuz-Krist war Venez Golgota, lec'h ma rae evit an holl dud, ha diouz an tu all gant Doue an Tad oc'h adsevel e Vab leun a vuhez hag o tegemer anezañ e gloar an neñvou. Displega d'imp doare ar c'hevredadur-se ne ra ken levriou an Testamant nevez, o teski d'imp al lezenn nevez a garantez a gemer lec'h lezenn an aon.

(1) Skriva a reomp "ar Bibl", evel eun ano gourel, hervez ar c'hiz hon eus kavet heuliet peurliesañ.

Penaos eo deuet eta ar ger "testamant" da veza implijet er ster-se? Dre hanterouriez ar gresianeg ez eo. En hebreeg e kavomp ar ger ברית , Berith, emgleo, kendiviz. Troet e voe gant an Aleksandriiz ("les Septante") e gresianeg διαθνη , a dalvez war eun dro emgleo ha testamant. Setu perak e lennomp e skridet Sant Paol (skrivet gantañ e gresianeg war-eeun) ar ger διαθνη implijet en eil ster hag egile da verka ar C'hevredadur nevez. Diwar-se, an troadur latin anvet "Vulgata", troadur boutin, a zo aet bepred gant ar ger "testamentum" da dalvezout ar gresianeg διαθνη ; ha setu penaos "Testamant koz ha nevez" a ra evit "emgleo, kendiviz koz ha nevez".

RANNADUR AR BIBL

Bibl ar Gatoliked a zo ennañ 73 levr, disrannet e diou lodenn vras, an Testamant koz hag an hini nevez. Setu amañ da-heul roll al levriou-se, hag, e-kichen, ar berraduriou a dalvez d'o menegi e brezoneg hag e latin.

- I. Testamant koz - 46 levr anezañ, renket evelhen abaoe an XIII^{vet}

kantved: 21 levr istorek, 7 levr kentelius ha
18 levr diougenus.

Levriou istor

1. Geneliez	Gen.	Gen.
2. Ermaeziadeg	Erm.	Ex.
3. Leviegez	Lev.	Lev.
4. Niverou	Niv.	Num.
5. Adlezenn	Adl.	Deut.

Strollad ar pemp-mañ a vez graet anezañ "al Lezenn"
pe "ar Pemplevr" (Pentateuchus).

6. Yosua	Yos.	Jos.
7. Ar Varnerien	Barn.	Jud.
8. Ruth	Ruth	Ruth
9. Levr Kenta Samuel	I Sam.	I Sam.
10. Eil levr Samuel	II Sam.	II Sam.

11. Levr Kenta ar Rouaned	I Rou.	I Reg.
12. Eil levr ar Rouaned	II Rou.	II Reg.
Er Vulgata, e raer eus ar pevar levr-mañ, pevar levr ar Rouaned, niverennet I, II, III, IV Reg.		
13. Levr kenta an Danevellou	I Danev.	I Para.
14. Eil levr an Danevellou	II Danev.	II Para.
15. Levr kenta Esdras	I Esd.	I Esd.
16. Eil levr Esdras	II Esd.	II Esd.
17. Tobia	Tob.	Tob.
18. Yudit	Yudit	Judith
19. Esther	Esther	Esther
20. Levr kenta ar Vakabaiz	I Maka.	I Mach.
21. Eil levr ar Vakabaiz	II Maka.	II Mach.

Levriou kentelius - pe Levriou furnez

1. Yob	Yob	Job
2. Psalmou	Psalm. (ha Ps.)	Psalm. (Ps.)
3. Krennlavariou	Krenn.	Prov.
4. Levr an Ekleziastez	Ekle.	Eccl.
5. Kanenn ar C'hanennou	Kan.	Cant.
6. Ar Furnez	Fur.	Sap.
7. Levr Ben Sirakh	Sirakh	Eccli.

Levriou Diougan

An Diouganerien a zo anezo 18 levr: pevar Diouganer meur, daouzek Diouganer bihan, gant ouspenn Klemganou Yerima ha levr Barouk.

Notenn. - Evit reizskrivadur anioù an Diouganerien, hon eus heuliet ar reolenn-mañ, degemeret bremañ evit treuzskrivadur an anioù estren : kemer stumm gwirion an ano, en eur gemma ennan, evit e vrezonekaat, ar pezh n'a ket gant doare-skriva ha distaga hon yez, ha netra ken.

4 Diouganer Meur

1. Isahia	Is.	Is.
2. Yerima	Yer.	Jer.
3. Yec'hezekël	Yec'h.	Ezech.
4. Daniel	Dan.	Dan.

12 Diouganer bihan

1. Oseah	Ose.	Ose.
2. Yoel	Yoel	Joel
3. Hamos	Hamos	Amos
4. Hobdia	Hobd.	Abd.
5. Yona	Yona	Jonas
6. Mikha	Mikha	Mich.
7. Nahoum	Nahoum	Nahum
8. Habakouk	Habak.	Habac.
9. Sofonia	Sof.	Soph.
10. Hage	Hag.	Agg.
11. Zakharia	Zakh.	Zach.
12. Malakhi	Mal.	Mal.
Klemganou Yerima	Klem.	Lam. (ha Thren.)
Baroukh	Bar.	Bar.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

II. Testamant Nevez - 27 levr anezañ: 5 istorek, 21 kentelius

1 diouganus

Levriou Istor

1. Aviel Sant Maze	Maz.	Matt.
2. Aviel Sant Mark	Mark	Marc.
3. Aviel Sant Lukaz	Luk.	Luc.
4. Aviel Sant Yann	Yann	Joh. (& Jo.)
5. Oberou an Ebestel	Ober.	Act.

Levriou kentelius : 14 Lizer Sant Paol
7 Lizer katolik

Lizerou Sant Paol

1. D'ar Romaniz	Rom.	Rom.
2. Kenta d'ar Gorintiz	I Kor.	I Cor.
3. Eil da Gorintiz	II Kor.	II Cor.
4. D'ar C'halated	Gal.	Gal.
5. D'an Efeziz	Efez.(pe Ef.)	Eph.
6. Da Filipeziz	Filip.(Fil.)	Phil.
7. Da Golosiz	Kol.	Col.
8. Kenta da Zesalonikiz	I Zes.	I Thess.
9. Eil da Zesalonikiz	II Zes.	II Thess.
10. Kenta da Dimozeos	I Tim.	I Tim.
11. Eil da Dimozeos	II Tim.	II Tim.
12. Da Ditos	Tit.	Tit.
13. Da Filemon	Filem.	Philem.
14. D'an Hebreed	Hebr.	Hebr.

Lizerou katolik

15. Lizer sant Jakez	Jak.	Jac.
16. Kenta lizer Sant Per	I Per.	I Petr.
17. Eil lizer Sant Per	II Per	II Petr.
18. Kenta lizer Sant Yann	I Yann	I Joh.(Jo.,Joan.)
19. Eil lizer Sant Yann	II Yann	II Joh.
20. Trede lizer Sant Yann	III Yann	III Joh.
21. Lizer Sant Youda	Youd.	Judae

Eul levr diouganus

Diskuliadur Sant Yann	Disk.	Apoc.
-----------------------	-------	-------

Lodennet eo a bennadou holl levriou ar Bibl. Nevez a-walc'h eo ar rannadur a-vremañ; lakaet e vez war gont Langton, arc'heskob Canterbury, en defe sozet anezañ war-dro ar bloaz 1205; evit ar wech kenta en em ziskouez e Bibl Skol-Veur Pariz e 1226. Koulskoude, ar aok rannadur Langton, e weler en dornskridou betek ar re gosa an deñtenn lodennet dre bennadou, nemet disheñvelderioù

bras a zo etrezo. Rannadur Langton, hep beza difazi, a zo mat hag aes evelato.

Ar rannadur dre werzadou a zo c'hoaz yaouankoc'h. Ar mouler gall Robert Estienne (Robertus Stephanus) (1503-1550), eo oberour an niverennadur a-vremañ. Da genta ez implijas anezañ er marzou, evit e vouldadur gresianek eus an Testamant nevez (Jeneva 1551). Théodore de Bèze hel lakaas da vont en destenn er bloaz 1565. Daoust d'e siou ez eo bet degemeret gant mouladur Siksto-Klementat ar Vulgata, dre ma oa a-benn neuze embannet a bep tu, ha ma oa aesoc'h gantañ arouezi arroudou ar Bibl.

Evit menegi eun arroud bennak, e roer da genta al levr, ha goude se ar pennad, hag ar gwerzadou. Evelse I Rou., XII, 1-22, a dalv: levr kenta ar Rouaned, daouzekvet pennad, eus ar gwerzad kenta betek an eil war'n ugent. I Rou., VII, 13-IX, 1, a dalv, en hevelep levr, eus ar seizvet pennad, gwerzad 13, betek an navet pennad, gwerzad kenta.

AR BIBL LEVR DOUE.

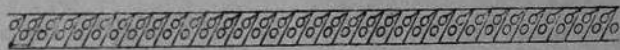
Skrivet eo bet holl levriou ar Bibl dindan lusk ha sklerijenn an Aotrou Doue, en doare ma 'z eo ar Spered Glan penna oberour anezo. "Enc'houezadur" (inspiratio) a vez graet eus al lusk a zo roet d'eun den evit e lakaat da skriva eul levr-sakr. Evel eun delenn a gan dindan dorn ar c'hoarier, evelse ene an oberour-don dindan touch ar Spered Santel. Ha da Zoue beza an oberour penna, ne vir ket se ouz pep skrivagner da veza en e levr dicutañ e-unan: pep hini a zispleg e venoziou hervez e skiant, hervez e ijin hag e faltazi. Ne ro ket binviou-sonerez disheñvel an hevelep son ha pa vefent lusket gant an hevelep dorn.

STERVARNEREZ HA DISKLERIDIGEZ AR BIBL.

Skrivet dindan lusk ar Spered Glan, ne c'hell levriou ar Bibl beza komprenet mat nemet dindan sklerijenn ar Spered en deus o savet. Setu perak, er pezh a sell ouz ar gredenn hag ar youlreizerez, e rank ar gristenien lakaat da wir ar ster a zo bet bepred degemeret gant an Iliz: d'ezi eo bet prometet gant Hon Salver Jezuz Krist skoazell ar Spered Santel, ha zoken eur seurt skoazell ma vefe difazi o tiarvari eur gredenn bennak hag ouz he diskleria evel diskuliet gant an Aotrou Doue.

UNANIEZ AR BIBL

Eun dra hag a hañval da genta beza gaouheñvel, daoust d'ezañ beza eun dra disnac'hus, eo unaniez levriou ar Bibl. Goude beza ^{bet} skrivet e meur a yez, gant oberourien disheñvel, en amzeriou ha lec'hiou dibar, e kalz a zoareou lennegez, e c'hellomp merzout aes an unaniez doun a stag anezo. Sur mat an hevelep oberour penna eo bepred Doue; nemet ivez an hevelep menoz en em zispleg eus ar penn kenta d'an dibenn : kevrin hon Dasprenidigez, gortozet gant an Testamant koz, lakaet da wir gant an hini nevez, kevrin Rouantelez Doue hag e Gevredadur gant Mab-den.

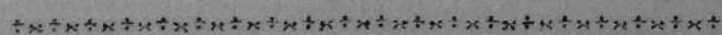

Evit trei ar Bibl e brezoneg

Epad ma kerz war-raok troadur ar Psalmou diwar ar vamm-destenn hebreek, Kenvreuriezh ar Brezoneg Kloerdi Kemper he deus nevez-boulc'het an hevelep labour war Lizerou Sant Paol. Eur gwall grogad eo, sur, hag evit dont gwelloc'h a benn, ez eus savet rummadou etouez ar vrezonegerien wella (ha niverus emaint), karget pep hini da gempenn unan eus Lizerou an Abostol; nao pe zek kloareg a zo e pep rummad, ha pevar rummad a zo betek-hen. Hag e keit-se, ar re all a boagn da rei eur stumm brezonek da levr Krennlavariou Salaün: ne vez ket aes bemdez.

Ha pegwir emamp gant Kenvreuriezh ar Brezoneg, lavaromp dioustu n'eo ket maro he C'hannadig; evit gwir, eur pennad-kousked mat en deus graet (abaoe c'houevrer 1937), met fiziañs en deus ar rener e teuio eun niverenn nevez ac'han da Bask. Ha kaset e vo, evel kustum, da vadoberourien ar Genvreuriezh, da lavaret eo d'ar re o deus roet profou d'ezhi ha da lod eus ar re a c'hellfe hen ober... N'eus ket a goumanant en eun doare striz.

Evit ar re n'anavezont ket anezi, setu berr ha berr hec'h istor. Savet er bloaz 1894 gant eun toullad kloareged evit studia etrezo yez hag istor o Bro, Kenvreuriezh ar Brezoneg, harpet bepred gant an Ao.'n Eskob ha gant Rener ar C'hloerdi, a zo deuet da voda an holl gloareged, en o zouez nebeut a re "zizesk", evel ma lavaromp, eun hanter-kant er skol-grenn, hag eun eiz-ugent bennak deuet da veza barrek. Hogen ar gloareged a zo paour a viskoaz, ha setu perak he deus ar Genvreuriezh bevet atao diwar aluzennou he mignoned.

PSALM 11 (Hebreeg 12)

"Salvum me fac,Dñe,quoniam..."

1. D'ar mestr-kaner: war an eizvedenn.- Psalm David.
2. Va salv,Yaweh,rak n'eus den santel ebet ken,
Hag ez a da get ar re leal e-touez mibien an dud.
3. Komzou gaouiat hepken a lavar an eil d'egile,
Gant muzellou touellus e komzer ha gant eur galon doubl.
4. Ra droc'ho Yaweh an holl vuzellou lubanus,
an teodou a vrabañserez,
5. D'ar re a lavar: "Galloudus omp gant hon teodou;
Hon teddou 'zo ganimp...Piou vefe mestr warnomp?"
6. "Dre ma vez mac'het ar re zoaniet,
Ha dre ma klemm an dud baour,
7. E fell d'in sevel breman,eme Yaweh,
Da zegas d'ezo ar silvidigez a c'houlennont."
7. Komzou glan eo komzou Yaweh,
Eun arc'hant puraet,unan flammet seiz gwech.
- 8'. Te,Yaweh,hon diwallo,
Hag hon miro diouz ar ouenn-mañ da viken.
9. A bep tu en em zifret an dud fall.
Hogen pa savez-te e tiskarez mibien an dud.

Rannadur ar Psalm : 1/ N'eus e pep lec'h nemet dizurz ar galon,gwerzad 2 - 5;
2/ Pedenn an den reiz a zo klevet gant Doue,gw. 6 - 9.

Ar werzenn 7b a zo teñval he ster.N'eus tu ebet da c'houzout ervat he stumm kenta.Troet hon eus diouz ar gendestenn.

÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷÷

PSALM 12 (Hebreeg 13)

"Usquequo,Dñe,oblivisceris me"

1. D'ar mestr-kaner. Psalm David.
2. Betek pegoulz,Yaweh,em ankounac'hi da viken,
Betek pegoulz e kuzi da zremm diouzin-me ?

3. Betek pegoulz e savin ennoun soñjou doanius,
Anken em c'halon a-hed an deiz?

Betek pegoulz e vo va enebour em enep, en e sav?

4. Sell ouzin, respont d'in, Yaweh, va Doue!

D'am daoulagad ro sklerijenn na gouskin er maro,

5. Na lavaro va enebour: "Trec'het em eus warnañ".

Pa vrallan e youc'h va enebourien.

6. Me avat a laka va fiziañs ez trugarez.

Pa zeui d'am salvi e trido va c'halon,

Da Yaweh e kanin evit ar vad a raio d'in.

Rannadur ar Psalm : 1/ gwerzad 2 - 4^a, emañ ar psalmer mac'het gant e enebourien
2/ gw. 4^b - 6 : ne vint ket lezet gant Yaweh da drec'hi.

Notennou. Gwerzad 4 - Ro sklerijenn d'am daoulagad: gant va daerou eo kollet
nerz va daoulagad (sell.ouz ar psalm 6, gw.7-8); o tiskouez d'in da
zremm, Yaweh, va sklaera adarre o rei d'in eur vuhez nevez.

Er psalm-mañ eo displeget an hevelep soñjou hag er Psalm 6.
Ret e vefe zoken, diouz burutellerien a zo, adstaga an eil gant egile.
Disrannet e vefe bet poziou ar ganenn ken kaer-mañ gant eilskriverien,
marteze o treuzlec'hia anezo.

Setu hervez Zenner penaos e vefe reiz o c'henlakaat:

Poz I : Psalm VI, 2 - 4

Eil poz : Psalm XIII, 2 - 4^a

Trede poz : Psalm VI, 5 - 8

Pevare poz : Psalm XIII, 4^b - 6

Pempvet poz : Psalm VI, 9 - 11.

o x o x o x o x o x o x o x o x o x o

PSALM 13 (Hebreeg 14)

"Dixit insipiens in corde suo"

1. D'ar mestr-kaner. Psalm David.

An den diskiant en deus laret en e galon:

"N'eus Doue ebet."

Diroll hag euzus o doareou:

N'eus den hag a rafe ar mad.

2. Eus lein an neñv e sell Yaweh

Ouz mibien an dud,

Da welet hag e vefe unan poellek

Da glask Doue.

3. An holl a zo tec'het kuit

An holl a zo troet da fall;

N'eus den d'ober ar mad,

Nann, gour ebet.

4. Daoust ha kollet o deus ar skiant,

Holl vicherourien ar fallentez?

Debri a reont bara Yaweh,

Ne bedont ket anezañ.

5. A daol trumm e krenint gant ar spont,

Pa fell da Zoue chom gant eur ouenn santel.

6. Diskaret e vezint o vont a-enep an hini kaez,

Rak e c'houder eo Doue.

7. Ra zeuio eus Sion

Silvidigez Israel!

Pa adgaso Yaweh e bobl eus an harlu,

E vo joa gant Jakob, levenez gant Israel.

Rannadur ar Psalm : 1/ gwerzad 1-3, fallagriez an holl

2/ Gw. 4-7, kastiz ar re gablus ha dasorc'hidigez an urz.

Notennoù.

N'eo ar psalmou 13 ha 53 nemet an hevelep barzoneg skrivet diou wech.

Gwerzad 1. An den diskiant eo an den difurnez n'oar ket reiza e vuhez. Ar furnez hervez ar Juzevien a oa war eun dro ar youl-reizerez, an eveziegez (prudence), an ampartiz.

Gwerzad 4. Debri bara Yaweh eo beza maget gantañ, beza mevel en e di. Bez' eo Israeliz servijerien Yaweh, pobl Yaweh (sell. Ps. 113, 1). Goude beza bevet gantañ, e redontc'hoaz digar da bedi falsdoueoù.

PSALM 14 (Hebreeg 15)

"Domine, quis habitabit..."

1. Psalm David.

Piou 'vo, Yaweh, degemeret ez teltenn?

Piou 'chomo war da venez santel?

2. An hini a gerz dinamm hag hervez ar reiz,
Hag a lavar ar wirionez e dounder e galon;

3. An hini na laka ket e deod da flemma,
Na ra droug ebet d'e nesa,
Na daol ket ar vez war choug e amezeg,

4. Na ra ket stad eus an den kollet,
Met a enor kement hini a zouj Yaweh.

5. Ha pa zeufe da goll diwar e le-douet, ne gemm netra;
Ne brest ket e arc'hant war gampi (astenn),
Ne zegemer ket donezonou enep d'an digablus.

Piou bennak a raio se

Ne vraillo birviken.

Notenn. Gwerzad 5 : Difennet e oa ouz an Israeliz etrezo ar prest-arc'hant
war astenn; digant an estrenien avat e c'hellent goulenn kampi.

~~~~~

PSALM 15 (Hebreeg 16)

"Conserva me, Domine..."

1. Acourganenn David.

Va mir, o Doue,

Rak enout e klaskan repu.

2. Laret em eus da Yaweh: "Va Doue ez out-te!
Va holl vadou ez out-te!"

3. An dud santel a chom war e zouar,
Tud splann, n'em eus damant nemet d'ezo.

4. Kreski 'ra niver ar fals-doueidi
Arred da heul doueou estren.
5. Ganto ne skuilhin ket kopadou gwad;
War va diweuz ne lakin ket o anoiou.
5. Va lodenn herez eo Yaweh, heñ eo va ferz;
Hag an hini a vir d'in va madou.
6. Muzuliet eo bet d'in evit lod eun dachenn a zudi;
Kaer-dreist eo va herez d'in.
7. Benniga 'ran Yaweh en deus va c'henteliet;
Zoken e-pad an noz, va c'halon a ro d'in ali.
8. Lakaat a ran bepred Yaweh dirak va sell;
Emañ war an tu dehou d'in, ne vrallin ket.
9. Gant se e laouena va c'halon hag e trid va ene,
Va c'horf zoken a ziskuizo dienkrez.
10. Rak ne zilezi ket va ene er Cheol,
Ne laoski ket da garour da welout ar vreinadurez.
11. Hent ar vuhez a roi d'in da anaout,
Leunder al levenez stag ouz da zremm,
A-zehou d'it an dudi da viken.

Menez ar Psalm: Evurusted an den en deus kemeret Yaweh da herez.
Diwarbenn ar Mesiaz ez eo. Degaset eo gant Sant Per (Ober. II, 24-31)
evit diskouez anat d'ar Juevien adsavidigez hon Salver. Ha gant
Sant Paol eo graet kement all (Ober. XIII, 34-37). Marteze zoken e
vije ar psalm-mañ diwarbenn ar Mesiaz en e ster eeun ha kenta.
Skeudou a chom c'hoaz koulskoude e gweladenn ar Profed.

Notennoù.

Gwerzad 1. Talbenn ar psalm: talvoudegez ar ger "Miktam" a zo arvarus.
Talvezout a ra marteze kement ha "kanenn-aour", kanenn brizius.
Gwerzad 3. Hervez an hebreeg hon eus troet ar gwerzad, daoust ma n'eo
ket re sur an destenn aze.

Gwerzad 4. "Ganto ne skuilhin ket kopadou gwad". Ar skuilha-evaj a oa eul lid implijet da enori an doueou pagan. Kasaat a ra ar psalmer o skuilhadureziou-gwad*, da lavarout eo o gwall-dorfedou, en enor d'o doueou.

Gwerzad 5. "Hen eo va ferz"... E-lec'h "va ferz" e tiskouez an destenn "va c'hop" (= calix). Gwelloc'h eo bet d'imp trei hervez ar ster, gant aon na vefe chomet teñval ar werzenn.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

PSALM 16 (Hebreeg 17)

"Exaudi, Dne, justitiam meam..."

1. Pedenn David.

O Yaweh, klev va reizder,
Selaou va garmadenn.

Astenn da skouarn d'am pedenn,
A sav diwar muzellou n'int ket gaouiat.

2. Ra vin barnet gant sell da zremm;
Ouz ar reizder e taol evez da zaoulagad.

3. Mar aprouez va c'halon, mar he gweladennez,
Mar he lakaez e tan ar c'hreuzoul,

4. Ne gavi ket drougiez ennoun:
Gant va genou n'em eus ket pec'het.

5. Gant da wenodennou em eus dalc'het va zreid,
Ha n'o deus ket brallet va c'hammedou.

6. Da bedi a ran dre ma klevez, Doue;
Stou da skouarn etrezek d'in,
Selaou va c'homz.

7. Diskleir ez splann da vadelez, te hag a salv diouz o enebourien
Ar re a glask o bod dindan da vrec'h dehou.

8. Va diwall evel mab al lagad,
Ra vin goloet gant gwasked da eskell.

9. Pell diouz an dud fallakr am argas,
Pell diouz an enebourien marvus 'zo war va zro.
10. Rak an druez e serront o c'halonou,
Komzou rok a zistag o genou.
11. Emaint war va lerc'h, va grounna a reont,
Va spia a reont evit va diskar.
12. Henvel ouz eul leon rankles* gant an naon,
Eul leon yaouank puchet war c'hed dindan eur bod.
13. War sav, Yaweh!
Kerz enep d'ezañ, ro lamm d'ezañ!
14. Va dieub gant da gleze diouz an den fal',
Gant da zorn, Yaweh, diouz tud ar bed,
Diouz an dud-se a glask o lod er vuhez-mañ,
Gant kuziadellou* da gastiz e leugni o c'hof d'ezo,
O mibien a gave c'hoaz o gwalc'h,
Hag e chomo ar rest evit o bugale.
15. Me avat, em reizder ec'h arvestin da zremm;
Pa zihunin e kavin va gwalc'h ouz da welout.

Menez ar Psalm : Goulenn an den eeun evit beza dieubet ha divec'hiet diouz e enebourien.

- Rannadur. 1/ Da genta e laka en araok e reizder (gwerzadou 1 - 5),
2/ Da c'houde drougiez e enebourien (6 - 12)
3/ O c'houlenn an dieubidigez e c'hortoz gant fizians (13 - 15)

Notennoù Gwerzad 14. Diaes eo an destenn aze. Hervez lod, e tlefemp trei evelhen al lodenn diweza eus ar gwerzad-se: "Gant da denzorieu e leuniez o c'hof; mibien e-leiz o deus, hag e lezont o madou ouspenn d'o bugale vihan". Met ne weler ket mat penaos e kord se gant ster ar psalm, na penaos e vo distroadet an enebourien gant rei o gwalc'h d'ezo. Nemet mar kouez war dri rummad tud kastiz Doue, ha n'eo ket e vadelez, e welomp sklaer e vo skoet da vat enebourien ar psalmer.

A D r e u z L e n n

" T R O E L L E N N O U G L A S "

gant Maodez Glandour

Gwalarn - Niv.109, Kerzu 1937

— 5 lur —

Niverenn "GWALARN" miz kerzu he deus degaset d'eomp eun oberenn a bouez, eul levrig hag a bado, hag hol lakaio da brederia, ma taolomp outañ evez awalc'h.

An hano anezañ a zo iskis marteze: "Troellennou Glas". Hogen digorit-heñ hag e vezoc'h buan petra 'fell da Vaodez Glandour displega.

"Petra displega? Nemet eur gomz: diviz hon emskiant gant an hollved, mouez ar bed diavaez ha mouez ar bed diabarz" (Araogenn, p.7). Pep tra a zo gwir, pep tra a zo mat, pep tra a zo kenedus, er bed, en den, e Doue. Mouez vras ar wirionez-se, ar gened-se, eo a fell da V.Glandour kana da Zoue. Hag e kan war eun delenn kement a gordennou enni ha ma 'z eus er bed a draou ("Benedicite, omnia opera Domini Domino!"): ar stered, ar menez, an douar, an dour... Soniou heñvel ouz "ar bleuñ-zeliennou a droidell en avel-vae diouz ar gwez-aval roz".

Met ma kouez ar bleuñ-zeliennou d'an douar, spered an den a sav eus pep tra wardu Doue, eus pep tra krouet wardu ar C'hrouer. "Evel an droellenn e klask, sec'hedek, brasaat atao".

"O sec'hed
d'en em vrasaat
Betek gounit
an didermen!"

An hent heuliet gant spered an den eus an traou gwelus betek Doue diwelus, an Doue hag a zo ar Wirionez-veur hag ar Gened-veur, a zo amañ treset.

Maodez Glandour a c'hellfe lakaat e penn kenta e labour ger Sant Paol: "Pep tra a zo d'eoc'h, e'houi 'zo d'ar C'hrist, hag ar C'hrist a zo da Zoue". (I Kor. III, 23). "Pep tra a zo d'eoc'h..." Kan M.Glandour n'eo ket kan eun ene distag diouz an douar, met kan eun ene, pe gentoc'h eun den, korf hag ene, gant mouez an hollved o tasseni ennañ -dour, ha douar, ha stered, lennegez hag arz,

pep kened ha pep gwirionez, kordennou diniver an delenn da veuli an Aotrou-
a-unan gant e holl vreudeur en unaniez an Iliz.

Ha pa lenner e bajennou -komz plaen ha barzonegou- e soñjer, amañ e
"Kanenn d'an Heol" sant Fransez a Asizi, a-hont e P.Claudel ("Evit meuli Doue,
n'eus ket re eus an den en e bez, gant e spered hag holl drivliadou e galon,
hag ivez an holl ved..." -Lizer da J.Madaule), pelloc'h er Psalmou: "Blaz ar
Psalmou a zo war al levr evel war hini Bleimor", a lavare P.Bourdelles e "Breiz"
(16 genver 1938). Ha koulskoude eun unvaniez doun a zo er prederiaduriou-se,
rak n'int nemet mouez eun emskiant hag eur vuhez, "striv hag enklask, ha peoc'h
eun ene".

Pevar bloaz 'zo, M.Glandour a skrive d'in, ar aok taolenna roll-
labour eun dastumadenn a oa da groui (an hini a zo hirio "Studi hag Ober"):
"Pa 'm eus c'hoant da brederia e brezoneg war ar relijion, n'eus netra d'am
skoazella". Bremañ hon eus ar pezh a rae dicuer neuze.

Piou a selaouo mouez Maodez Glandour? Ar re o do merzet enno o-unan
an hevelep sec'hed eus ar wirionez hag eus ar gened, ar re a striv hag a glask
tizout "leunded ar vuhez en he c'hened", evel ma lavar ar barz indezat Rabindra-
nath Tagore... Rouez e vint, marteze. Met evito da vihana e vo levrig M.Glandour,
an "Troellennou Glas", eur skoazell start hag eur vagadurez dispar, peadra da
brederia ha da bedi, "eul levenez da viken".

A.K.

NOTENN DIWARBENN OBEROU
 ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

CAMILLE JULLIAN
 ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Hol lennerien a oar pegen prizius eo oberou an Ao. C. Jullian evit studi henamzeriou ar Gelted. Ni a gred eta e raimp vad d'ezo gant lakaat dindan o daoulagad pennadou penna ar renta-kont graet gant L'ami du Clergé eus levr Maurice TOUSSAINT : "Bibliographie de Camille Jullian" (in-4°, 66 P., 10 lur gall; e gwerz e-ti Les Belles Lettres, Paris).

Dastumet en deus an aotrou TOUSSAINT en eul levr an daou bennad skrid embannet gantan er REVUE DES QUESTIONS HISTORIQUES, en doa savet enno, ken klok hag e c'helle, roll-oberou an istorour meur. Eun dispar a servij e ro evelse d'an imbourc'herien" ha da garourien ar studi, na c'hellent kavout bete vremañ nemet c'houec'h bann er BIBLIOGRAPHIE DE LA LITTÉRATURE FRANÇAISE DE 1800 A 1930 (gant Hugo P. Thieme, Paris, Droz, 1933, - studienn dudius ahendall, dre ma 'z eo reizet diouz an amzeria).

Disheñvel avat en e stumm eo labour an Ao. Toussaint.

Enderc'hel a ra :

- 1) ar roll diouz an amzeria, eus oberou hag oberennouigoù C. Jullian, embannet etre 1883 ha 1931;
- 2) ar roll diouz al lizerenneg, eus ar c'helaouennou hag ar c'helc'hgelouennou e vo kavet enno pennadou-skrid graet gantan (mar deus eur mouladur distag anezo, lavaret eo);
- 3) roll anaiou ar studiadennoù embannet dindan e ano, pe e levriou kenoberiet, pe e levriou a "veskadurioù", pe da geñver kendalc'h-c'hiou, lidou deiz-ha-bloaz, h.a.;
- 4) anaiou an oberennou istorel, adreizet, notennaouet hag embannet gantan.
- 5) meneg eus ar rakskridoù savet gantan evit oberennou

uhelouiziek a istorouriez;

6) kavout a reor ivez eno, gant al lizerennou C.-R. ouz o raok, ar rentaoù-kont penna, stumm gwir studiadennoù istorouriezel ganto dre bouez o endalc'had.

.....

Ni hor bije karet kavout, ouz dibenn al levr, meneg eus ar penna studiadennoù graet DIWAR-BENN Jullian hag e oberou. Ra vezimp aotreet da venegi amañ unan bennak e-touez ar re nevesa:

CAMILLE JULLIAN, gant Charlez Diehl, (Revue des Deux-mondes, 1-1-1934, pp. 206-10); EUR MENOZIOU BENNAK A GARE ISTOROUR GALIA, gant an Tad Leclerc, (Etudes, 20-2-1934, pp. 483-96); Eun notadenn gant an Ao. Siorj Radet, er "Revue des Etudes Anciennes", (levrenn XXXVI, 1934), bet burutellet skiantek gant an ao. Guiraud (La Croix, 3-6-1934).

Evit ar pezh a sell ouz danevell e vuhez, e studior frouezus an notadenn lennet gant an Ao. CAGNAT e Dalc'h Bloaveziek Hollzigor Akademia an Enskrivadurioù hag al Liziri-kaer e 1934 (sel. er La Croix an 2-12-1934); Eun eurvez gant ... C. Jullian, gant Frederic LEFEVRE, (Nouvelles Littéraires, 5-6-1924); Liziri yaouankiz an Istorour, - a oe kemennet o embannidigez gant an Ao. Courteault, kelenner e Skol-veur Bourdel, da Akademi ar Skiantou, an Arzoù hag al Liziri-kaer eus ar gêr-se (24-10-1935); er Pays Lorrain, miziou mae ha kerzu 1934, e kavor ahendall "Liziri" tenneveziek Moris BARRES da Gamilh JULLIAN, embannet gant an ao. Toussaint e-unan. Embannet he deus La Documentation catholique e brezegenn-degemeridigez en Akademi Veur Bro-C'hall (niv. an 29-11-1934).

A-zivout e oberou, ha dreistholl an eiz levrenn eus e ISTOR veur GALIA (Hachette, 1907 - 1926) e lennor teir studidann an ao. Lanzac de Laborie er c'hCorrespondant (25-9-1910, 25-9-1920, 25-12-1922) hag an daou bennad-skrid gant an ao. Albert GRENIER er Journal des Savants (1927, pp. 110 - 122) hag er Revue des Cours et Conférences, (15-4-1936, pp. 16

;; .....

Daou venvent (1) a zo bet savet e koun C. Jullian, abaoe m'eo maro. E Paris, eun daolenn-eñvor a zo bet staget war an ti eus ar straed Guynemer ma vevas ha ma varvas. E Bourdel, eur golonenn, graet gant mein koz dizoloet e 1921, o tont eus moger-c'hrounna Kêr roman ar 4vet kantved, garanet war he sichenn an tri zres-plaen eus Kêr Bourdel (Burdigala), a zo bet savet war al leur-gêr o tougen e ano.

Degas da goun a reomp ivez d'eoc'h, karantez ar protestant leal-se evit lidou ar Sent,- a zo bet tamallet kel lies gwech d'ezañ gant e genrelijiaded evel eun distro d'ar baganiez, gouez d'ezo. Eun deiz e lavaras e azaouez en o c'heñver dirak an holl, en eur gentel-digeri er c'hCollège de France, (7-12-1927, an danevell eus ar gentel-se a gavor er Revue Bleue, 21-1-1928, moulet eo bet distag gant ar Revue Bleue: in-8°, 38p.; dastumet eo bet el levr Au Seuil de notre Histoire, Boivin, 1931) (2).

(Troet a-ziwar danevell an Ami du Clergé gant G.B.K.)

(1) Menvent, kembraeg: mynwent, a dalv kement ha "monumentum".

(2) Sell. ouz niv. an Ami dy Clergé, 22-3-1928, pp. 189-192.

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

FOLLENN - C'HERIADUR
 ooooooooooooooooooooo

AR PEMPVET NIVERENN
 ooooooooooooooooooooo

- A. Amaer : sans air (am - aer).
 Arvestus, buhez arvestus : vie contemplative (arvesti ouz, contempler)
 Aters, et : interroger (ger gwenedek)
- B. Bama, et : émerveiller, s'émerveiller
 Barzonius : poétique, ayant puissance poétique.
 Boemus : merveilleux, charmant, magique.
- K. Kann : gwenn lufr (ac'hano, kanna dilhad).
 Kannder : blancheur éclatante (eus kann).
 Kao, iou : cave.
 Kariad, aded : aimé (un, des).
 Kendestenn, ou : contexte (Ken - testenn).
 Kenson, iou : harmonie (Ken - son).
 Kuziadell, ou : cachette.
- D. Dao : ret; nécessaire.
 Derei, roet : apporter (rei da)
 Digenvez : solitude, désert (di - ken - bezout ou beza).
 Digoc'henn : serein, sans nuage (koc'henn, pellicule, nuage).
- E. Eeunwelidigez : vision intuitive, directe.
 Eien : sources; ano-stroll, eienenn e unanderenn.
 Emrodez : émeraudes; ano-stroll, emrodezenn e unanderenn.
 Emziouer : mortification, continence (em - diouer).
 Enkorfet : deuet er c'horf.
- F. Fals-doueád, idi : adorateur des faux-dieux.
 Frond, ou : parfum (ger gwenedek).
- G. Gell : brun.
 Gouenn : race.
 Goularz : arbre.
 Greunadez, ano-stroll : grenade (arbre et fruit).
- H. Heskinerez, iou : persécution.
 Heson, iou : mélodie (He - son; "he" a zo eur c'hentger koz
 heñvel ouz ar gresianeg "eu", euphonie; sel. helavar, h.a.)

- I. Imbourc'her, ien : chercheur.
Inizi : iles, pluriel indéterminé de onez (Enezennou:lester resis).
- L. Lez : bord (lezenn, bord d'un vêtement ou d'un champ).
Lubanus : trompeur.
- N. Nant, ou : le creux du sillon, vallée (ero : la butte du sillon).
- M. Marzus : extraordinaire, étonnant (marz : merveille).
Meiz : intelligence (meiza : comprendre, intelliger).
Morwreg, wragez : Sirènes.
- O. Oberiat, buhez oberiat : vie active (e-keñver ar vuhez arvestus).
- R. Rankles : goulu, glouton.
- S. Skeltr : limpide, résonnant.
Skuilhadurez-wad, iou-gwad : libation de sang.
- T. Taranus : a zo gantan trouz ar c'hurun (Taran : kurun ha lammdour).
Testenn : texte.
Trezneuzia, iet : transfigurer (treuz - neuz, apparence externe).
Troadur, iou : traduction, variation (en musique).
Tropell, ou : troupeau.

88888888888888888888888888888888

Moulet e Floerdi bras KEMPER

Ar Merour: P.Y.Noéleg